

אגף תכנים, תוכניות,
הדרכה והשתלמויות

מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך

מעובד על פי "על סדר היום 107 – רשתות חברתיות"

מטרות

- לעמוד על ההשפעות השונות שיש לשימוש ברשתות חברתיות.
- לבחון דרכים לשימוש המקדם ערך ומשמעות ברשתות החברתיות.

עזרים

כרטיס משימה קבוצתית, כרטיסי מידע ([נספח](#))

אגף תכנים, תוכניות,
הדרכה והשתלמויות

מהלך הפעילות

שלב א' – הרשתות החברתיות ואני

המנחה יקרא באוזני המשתתפים את ההיגדים ולאחר כל היגד יבקש מהם להצביע: LIKE

– ("אהבתי" – אגרוף קמוץ כשהאגודל מופנה כלפי מעלה) או UNLIKE ("לא אהבתי" – אגרוף קמוץ כשהאגודל מופנה כלפי מטה).

למנחה: אם מקיימים את הפעילות בדרך מקוונת, אפשר להצביע בזום או להשתמש בכלי מקוון.

היגדים

- יש לי חשבון באחת הרשתות החברתיות או ביותר.
- עשיתי לייק למישהו בשעה האחרונה.
- אין בני נוער שאינם פעילים ברשתות החברתיות.
- אחד מכל שני בני נוער קיבל פנייה בעלת אופי פוגעני באינטרנט.
- פגיעות באמצעות האינטרנט הן קשות יותר מפגיעות במרחב הרגיל.
- אני נעלב כאשר איש אינו מגיב למה שהעליתי ברשתות החברתיות.
- אינטרנט אינו מסוכן יותר מכל מצב חברתי אחר.

שלב ב – טוב לי או רע לי

נרטיס משימה קבוצתית

קראו את קטעי המידע שקיבלתם ודונו בנושאים אלו:

- ספרו לחבריכם לקבוצה על התנסות חיובית או שלילית שחוויתם ברשתות החברתיות.
- אילו השפעות אפשריות על בני נוער טמונות בפעילות האינטרנטית שקראתם עליה בקטעי המידע?
- אילו היבטים נוספים, חיוביים או שליליים, אתם מוצאים בשימוש ברשת חברתית?
- הציעו דרך למניעת השפעות שליליות או להגנה מפניהן.

אגף תכנים, תוכניות,
הדרכה והשתלמויות

שלב ג' – מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך

דיווח: כל קבוצה תציג את דרכי המניעה וההגנה שהציעה ואת הרעיונות שלה להעצמת ההיבטים החיוביים שבשימוש ברשתות חברתיות.

שאלות לדיון

- מה התחדש לכם בדיווחים ששמעתם?
- האם לדעתכם יש ברשת סכנות שאין להן פתרון? מהן?
- מה ההשפעה של הרשתות החברתיות על חיי החברה שלכם?
- האם לדעתכם יש פוטנציאל חיובי לא ממומש ברשתות החברתיות? הדגימו.
- הציעו רעיונות להעצמת פעילויות בעלות ערך ומשמעות (כגון: לימוד תורה, התנדבות, פעילות בתנועת נוער, התפתחות אישית ועוד) באמצעות הרשתות החברתיות.

למנחה: רצוי לאסוף את רעיונות המשתתפים בלוח שיתופי. אפשר להשתמש בכלי המקוון *tricider*, שמאפשר דירוג של הרעיונות השונים והתייחסות אליהם.

אגף תכנים, תוכניות,
הדרכה והשתלמויות

נספח: קטעי מידע

קטעי מידע לקבוצה א'

תנועת נוער ברשת החברתית

מדריך בתנועת נוער סיפר כיצד הוא משתמש ברשת החברתית לצרכים ארגוניים, כגון הודעות על פעילויות שונות, וגם ככלי לדיונים המשתפים מספר רב של חניכים בתנועה. כך למשל נערך דיון על בחירת נושא למחנה קיץ או שיר לשבט. הרשת משמשת גם אמצעי להעלאת תמונות מהווי התנועה בטיולים ובפעילויות השונות. לדברי המדריך, היא כלי יעיל גם לקידום פעילויות התנועה ולגיוס חניכים – סרטון פרסומת שהועלה לפייסבוק הצליח להגדיל את מספר החניכים שנרשמו למחנה בזכות החשיפה הרבה של בני הנוער לרשת החברתית.

(עובד על פי: דור שי, "כולה לייק? הרשת ככלי למטרות חיוביות בקרב הנוער", **כנס איגוד האינטרנט הישראלי**, פברואר 2011)

חרם

ילדה בת 11 נאלצה להתמודד עם חרם והתעללות מצד ילדי הכיתה והשכבה שלה. החרם החל בעקבות תמונה שהעלתה לרשת וגררה עשרות תגובות בוטות ורומסות עד כדי איומים של מוות לילדה. "אם תדברי ככה, את מתה", כתבו לה. "אם תפתחי עלי את הפה, אני יהרוג אותך", או "תסתמי. כולם שונאים אותך". הפייסבוק לא המציא את הגלגל בכל הקשור לחרם על ילד בכיתה, אבל ללא ספק הוא מהווה במה המשמשת כזרז נמרץ בכל מה שקשור בהעברת המסר של החרם בין הילדים תוך דקות ספורות. אם בעבר, כשקבוצת ילדים החליטה לעשות חרם על ילד או ילדה, זה לקח זמן מסוים, כיום, בעידן הפייסבוק, מצטרפים תוך דקות יותר ממאה ילדים לחרם.

(מתוך: איריס ליפשיץ קליגר. ידיעות אחרונות, 24 שעות, 9.1.2011)

אגף תכנים, תוכניות,
הדרכה והשתלמויות

קטעי מידע לקבוצה ב'

אם אי אפשר לנצח אותם, נצטרף אליהם

לא מעט מורים וגם מנהלי בתי הספר כבר הצטרפו לפייסבוק, ומשתמשים ברשת החברתית כדי לפקח על מעשי התלמידים ולעקוב אחריהם. לטענת המורים – "אם אי אפשר לנצח אותם, נצטרף אליהם". "אני חבר בפייסבוק של רבים מהתלמידים שלי, ועל ידי כך יש לי קשר ישיר איתם", סיפר מורה בכיר במוסד חינוך גדול במרכז הארץ. מתוך אותה הבנה, ישנם כיום מוסדות חינוך שהפכו את רשת הפייסבוק למעין אתר חלופי של בית הספר, והם מאפשרים להורים ולתלמידים, להתעדכן באמצעות הרשת החברתית על הנעשה בבית הספר.

(מתוך: תומר ולמר, "UNLIKE לסמארטפון: פייסבוק משתלט על הכיתות", Ynet, 20.2.2011)

הבעייתיות של הרשת היא טשטוש הגבולות בין מורה לחבר. בעבר, הקשר בין המורה לתלמיד התקיים באופן בלעדי בין כותלי בית הספר, ואילו היום, בעידן הרשתות החברתיות, אין לו גבולות של זמן ומקום ותלמידים ומורים יכולים לתקשר בכל זמן ובכל מקום. הדבר מקשה על המורים לשדר סמכותיות בין כותלי בית הספר ולתלמידים קשה להבחין בין פעילות בשעות הלימודים לבין הפעילות הבלתי פורמאלית ברשת.

(מתוך: תמר טרבלסי חדד, "המורה, עשיתי לך לייק", ידיעות אחרונות, 3.1.2011)

אנונימיות ברשת

דף חדש בשם "על כל אחד", מאפשר למשתמש פייסבוק "להתפרק" ולבטא את רגשותיו האמתיים כלפי חבר אחר בפייסבוק. ייחודו בכך שהוא מאפשר לעשות זאת בצורה אנונימית. כך, למשל, נכתב בדף: "אנחנו לא חייבים לדעת כל פרט בחיים הדי משעממים שלך. את לא חייבת לשחרר סטאטוס שאת הולכת למיטה, קמה מהמיטה, שאת מצוננת, שחם לך. אנחנו לא חייבים לדעת על כל סרט שראית. תסתמי..." זה לא מסוג הדברים שרואים בדרך כלל בפוסטים בפייסבוק, אבל הסכנה העיקרית היא שכל אחד שיש לו משהו נגד מישהו, ולא חשוב מאיזו סיבה, יכול לכתוב כל מה שירצה באופן אנונימי.

(מתוך: נחמה אלמוג, "אתר חדש מאפשר לגולשים לספר מה הם באמת חושבים על חברי הפייסבוק

שלהם", אנשים ומחשבים, 21.3.2011)

אגף תכנים, תוכניות,
הדרכה והשתלמויות

קטעי מידע לקבוצה ג'

שליטה במידע הנחשף

בני הנוער תופסים את הרשת כמקום פרטי יותר מבית ההורים, כי בבית ההורים מעמדם מוגבל, ההורים יכולים לחדור לפרטיותם והם אינם יכולים לומר ככל העולה על רוחם. בני נוער לא מודעים מספיק לכך שאנשים נוספים, שאינם מוכרים להם, עוקבים אחר המידע שהם מעלים לרשת ולא תמיד ניתן לשלוט במידע האישי שלהם כאשר הוא נחשף לאחרים. לעתים, בני נוער מתויגים בתמונות ללא ידיעתם, ולפעמים חברים פותחים עבורם פרופיל משתמש ללא רשותם.

(מתוך: יוסי הטוני, "ד"ר דאנה בויז: 'בני נוער רוצים לעזוב את פייסבוק, אולם הם לא מסוגלים; המחיר החברתי גדול מדי'", אנשים ומחשבים, 31.10.2010)

ברק אובמה, נשיא ארה"ב לשעבר, מזהיר בני נוער: אל תזינו יותר מדי פרטים אישיים בפייסבוק – זה עלול להתנקם בכם

"אני מציע לכולכם להיזהר כשמזינים פרטים בפייסבוק, דברים שפורסמו בעבר בפייסבוק עלולים להתגלות בעתיד כשמבקשים להתקבל לעבודה", כך אמר הנשיא ברק אובמה לתלמידים בגילאי 15-14 עמם נפגש. ואכן, סקר שנערך בשנת 2009 העלה כי 45% מבין המעסיקים נעזרים ברשתות חברתיות כדי לבדוק את הרקע של המועמדים לעבודה.

(מתוך: "אובמה מזהיר בני נוער: אל תזינו יותר מדי פרטים אישיים בפייסבוק - זה עלול להתנקם בכם", Information Week, 9.9.2009)

אגף תכנים, תוכניות,
הדרכה והשתלמויות

קטעי מידע לקבוצה ד'

כתובות נאצה של תלמידים נגד מורים על "קיר" הפייסבוק

מה שפעם נאמר רק במפגשי כיתה, נכתב היום בבוטות על "קיר" הפייסבוק: דפי נאצות שמפרסמים תלמידים נגד מורים, הכוללים גידופים, איומים ותמונות מביכות, מציפים את הרשת החברתית. "בני נוער תמיד התלוננו בינם לבין עצמם על מורים, ואולי אף גידפו אותם במילים קשות", אומרת ד"ר כרמל וייסמן ממכון סמארט לקומוניקציה באוניברסיטה העברית בירושלים. "אבל כל עוד זה היה בדיבור בעל פה, ארעי ובהקשר מקומי, זה כנראה לא הטריד אף אחד יותר מדי ונתפס כהוצאת קיטור. עכשיו הם נהנים מכוח חדש ונראות חדשה שהיא חרב פיפיות בעבורם. הם עצמם לא לגמרי מודעים למשמעויות של הכוח הזה ולהשפעתו על חייהם".

(מתוך: דפנה ארד, "דה וול: כשכתובות הנאצה עוברות לפייסבוק", הארץ, 18.1.2011)

הרשת החברתית בשירות המחאה במצרים

ב-25.1.2011, היום בו חל "יום המשטרה במצרים", הכריזו כוחות פוליטיים רבים במצרים על "יום זעם", במסגרתו נערכו הפגנות בהיקף חסר תקדים מאז 1977. יוזמי ההפגנה השתמשו ברשתות החברתיות כדוגמת פייסבוק וטוויטר כאמצעי לתכנון וארגון תוך ציון זהותה הא-פוליטית של המחאה. המחאה החלה עם דף בפייסבוק המכונה "כולנו ח'אלד סעיד", ובו למעלה מ-400,000 חברים, אשר נפתח בעקבות מותו של ח'אלד סעיד, צעיר בן 28, שנהרג ביוני 2010 במהלך התקפות של אנשי משטרה ברחוב באלכסנדריה. כדי לפרסם את ההפגנה נפתח עוד דף בפייסבוק שנקרא: "יום ההפיכה נגד העינויים, העוני, השחיתות והאבטלה", ובעקבותיו נפתחו עשרות חשבונות פייסבוק בעד ונגד ההפגנה.

(מתוך: י' יהושע, "הרשת החברתית בשירות המחאה במצרים", המכון לחקר תקשורת המזרח התיכון, 27.1.2011)

אגף תכנים, תוכניות,
הדרכה והשתלמויות